

ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МЕТОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «МОЯ СІМ'Я» ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ-МЕДИКАМИ (СТАТТЯ 2)

USE OF THE COMMUNICATIVE METHOD DURING STUDYING THE TOPIC "MY FAMILY" BY FOREIGN MEDICAL STUDENTS (ARTICLE 2)

У статті представлена система методичної роботи над формуванням у іноземних студентів-медиків комунікативних умінь під час вивчення теми «Моя сім'я». Окремлено зміст навчання української мови як іноземної, проаналізовано особливості оволодіння усною та писемною формами мови. Доведено, що формування української мовленнєвої компетенції студентів-іноземців відбувається на основі мовної підготовки, що на початковому етапі вивчення мови включає в себе вільне володіння лексику.

Обґрунтовано необхідність дослідження основних аспектів вивчення теми «Моя сім'я», що спрямовані на пошук оптимальних засобів та методів з метою забезпечення базових комунікативних потреб студентів у побутовій та навчально-професійній сферах (засвоєння мовно-мовленнєвих знань та формування комунікативних умінь та навичок, актуальних для послугоування в українському середовищі).

Проаналізовані основні аспекти формування комунікативних умінь та навичок, які сприятимуть оптимізації процесу навчання іноземних студентів у закладах вищої освіти України та можуть бути використані надалі у розробці нових методик оцінювання рівня професійної підготовки майбутніх працівників медичного профілю.

Подано спеціальні навчальні техніки та інноваційні підходи до вивчення української мови. Розроблено систему вправ, метою яких є збагачення словникового запасу іноземців, розвиток усного й писемного, монологічного та діалогічного мовлення, удосконалення вмінь та навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності.

Описано авторську методику засвоєння матеріалу, спрямовану на оптимальний відбір шляхів підвищення ефективності заняття. Подано методичні рекомендації щодо формування в іноземних студентів медичного профілю умінь і навичок діалогування.

Ключові слова: українська мова як іноземна, система вправ, лексико-граматичний мате-

ріал, комунікативні потреби, професійне спрямування.

The article presents a system of methodical work on the formation of communicative skills in foreign medical students while studying the topic "My Family". The content of teaching Ukrainian as a foreign language is outlined, peculiarities of mastering oral and written forms of language are analyzed. It has been proved that the formation of the Ukrainian language competence of foreign students is based on language training, which at the initial stage of language learning involves free fluency in vocabulary.

The necessity to study the main aspects of studying the topic "My Family", aimed at finding the best means and methods to meet the basic communicative needs of students in everyday and educational and professional spheres (mastering linguistic and speaking skills and developing communication skills and topical for service in the Ukrainian language environment).

The basic aspects of forming the communicative skills will help to optimize the process of education of foreign students in higher education institutions of Ukraine and can be used in the further development of new methods of assessing the level of professional training of future medical professionals.

Provided special educational equipment and innovative approaches to the study of the Ukrainian language. Development a system of exercises aimed at enriching the vocabulary of foreigners, development of oral and written, monologue and dialogical speech, improving skills from all types of speech activities.

The author's method of mastering the material, aimed at the optimal selection of ways to improve the efficiency of the lesson, is described. Methodical recommendations are given for the development of a medical profile of foreign students the skills of dialogue.

Key words: Ukrainian language as a foreign language, system of exercises, lexicogrammatical material, communicative needs, professional direction.

УДК 372.881.1

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.3-10>

Шеремета Л.П.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри української мови
Тернопільського національного
медичного університету
імені І.Я. Горбачевського

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Міжнаціональна та мовленнєво-культурна адаптація студентів-іноземців є важливим етапом реформування медичної освіти на сучасному етапі. Цей процес пов'язаний і певною мірою залежить від змісту та якості мовної підготовки студентів у вищих навчальних закладах МОЗ України, на основі якої відбувається формування у них української мовленнєвої компетенції, що зумовлена потребою забезпечення вивчення державної (української) мови іноземними студентами в обсязі, необхідному для навчання та побутового спілкування відповідно до освітніх програм. Основна мета вивчення мови іноземцями – комунікативна, що полягає у вивченні мови як засобу спілкування у

розмовно-побутовій та професійній сферах.

Відповідно до цього процес вивчення української мови як іноземної у Тернопільському національному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського МОЗ України спрямований на «практичне володіння мовою на рівні, достатньому для здійснення пізнавальної діяльності в соціокультурній і навчально-професійній сферах, що реалізується за допомогою комплексного підходу до підготовки майбутніх спеціалістів і передбачає взаємодію комунікативних, освітніх і виховних цілей» [5]. У програмі курсу «Українська мова як іноземна» враховано державний статус української мови, її суспільні функції; як основне завдання визначено «здійснення навчального, розвивального і вихов-

ного впливів на інокомунікантів, сприяння формуванню особистості, готової до активного спілкування в усіх сферах суспільного життя, зокрема в навчально-професійній діяльності; передбачено відповідні форми організації, методи й технології навчання української мови як іноземної» [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемою вивчення української мови як іноземної, в основу якої покладено комунікативний підхід, займалося багато методистів та наукових колективів; найбільш вагомий внесок зробили Л. Єфімов, Т. Лагута, Б. Сокіл, О. Тростинська. У 2018 році колективом кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України було видано посібник «Українська мова як іноземна», в основу якого покладено комунікативний підхід до вивчення мови [6].

Мета статті полягає у розробці основних аспектів методики вивчення теми «Моя сім'я» з української мови як іноземної, в основу якої покладено комунікативний підхід.

Виклад основного матеріалу. Вивчення української мови як іноземної за комунікативним принципом передбачає: 1) оволодіння мовою щоденного спілкування; 2) уміння використовувати загальноповсякденну і професійну лексику, граматичні конструкції в комунікативних актах; 3) створення й розвиток позитивної мотивації до навчання, активізація пізнавальної діяльності студентів; 4) здатність до самооцінки й самовдосконалення, професійного росту; 5) виховання поваги до України, українського народу, його традицій, звичаїв і цінностей, національної культури й історії.

Оволодіння засобами спілкування відбувається на основі інтуїтивного використання фрагментів висловлювання. Уже з перших занять розвиток мовлення студентів-іноземців спрямований на вдосконалення вмінь і навичок правильного спілкування у певних соціально-побутових ситуаціях (теми «Люди і речі навколо нас», «Дім. Квартира. Кімната», «Країни й національності», «Моя сім'я», «Наша родина», «У магазині», «Опис зовнішності» тощо) [5]. Згодом до таких мовленнєвих ситуацій додається матеріал професійного спрямування, зокрема теми «Хвороби. Травми», «Медицина. Медичні спеціальності. Медичний персонал», «Сучасні медичні технології», «Перша медична допомога», «Довідка. Рецепт», «Медична карта хворого» [5]. Завданням викладача при цьому є підбір відповідної системи вправ, спрямованої на ефективне засвоєння та користування мовою у повсякденних ситуаціях спілкування іноземців.

Відповідно до програми курсу «Українська мова як іноземна» на вивчення теми «Моя сім'я» відводиться 4 години – 2 практичні заняття. Мета заняття передбачає: 1) поглиблення знань студентів про форми родового відмінка особових займен-

ників, особливостей їх уживання; 2) вміння утворювати форми дієслів «читати», «слухати», «думати», «розуміти», «мати», жити» у теперішньому часі; 3) удосконалення навичок побудови запитань до тексту та відповідей на них; 4) вміння будувати діалоги на запропоновану тему, розповідати про свою сім'ю чи сім'ю свого друга. На нашу думку, на занятті доцільним буде використання словника, різнотипних лексико-граматичних завдань та творчих вправ комунікативно-ситуативного характеру, використання інформативних таблиць, текстів, діалогів. Для поточного контролю подано тестові завдання, виконання яких допоможе викладачу правильно оцінити знання студентів.

Пропонуємо систему вправ на опрацювання другого заняття тематичної групи «Моя сім'я» (систему вправ до першого заняття цієї тематичної групи подано у статті «Використання комунікативного методу під час вивчення теми «Моя сім'я» іноземними студентами-медиками (Стаття 1)» [6].

Завдання 1. Прочитайте і запам'ятайте.

- чоловік – man
- дружина – wife
- хлопець – boy
- дівчина – girl
- дівчата – girls
- племінник – nephew
- племінниця – niece
- племінники – nephews
- родичі – relatives
- старший (старша) – older (m/f)
- молодший (молодша) – younger (m/f)
- одружитися – to marry
- прабабуся – great-grandmother
- прадідусь – great-grandfather
- сумувати – to miss
- школяр – schoolboy
- школярка – schoolgirl
- поліклініка – polyclinic
- лікар – doctor
- стоматолог – dentist
- працювати – to work
- Батьківщина – motherland

Завдання 2. З'єднайте слова з колонок А і В.

А	В
тато	дочка
онук	сестра
племінник	бабуся
чоловік	тітка
дівчина	мама
дідусь	дружина
дядько	племінниця
син	прабабуся
брат	хлопець
прадідусь	онука

Завдання 3. Читайте.

- Чия це сім'я?
- Це моя сім'я.
- Це твоя мама?
- Так, це моя мама.
- Це твій батько?
- Так, це мій батько.
- Чиї це бабуся і дідусь?
- Це мої дідусь і бабуся.
- Чия це сестра?
- Це моя сестра.
- Чий це брат?
- Це мій брат.

Завдання 4. Відповідайте.

Зразок: Хто це? Це батько. Чий це батько? Це мій батько.

Хто це? Це мама. Чия це мама? Це моя мама.

Хто це? Це батьки. Чиї це батьки? Це мої батьки.

Хто це? Це

Чий це ... ? Це

Чия це ... ? Це

Чиї це ... ? Це

Батько, мати, дідусь, викладач, сім'я, аудиторія, пацієнт, бабуся, брат, сестра, дочка, син, дядько, тітка, країна, книжка, дружина, гуртожиток, чоловік, студент, племінник, племінниця, друг, місто, лікар, онуки, університет.

Завдання 5. Доповніть речення.

1. Це моя ... 2. Це їх ... 3. Це ваш ... 4. Це наші ... 5. Це мій ... 6. Це твоє ... 7. Це наш ... 8. Це ваша ... 9. Це мої ... 10. Це її ... 11. Це його ... 12. Це ваші ... 13. Це моє ... 14. Це твоя ...

6. Доповніть діалоги.

1. – ... ?

– Це мама.

– Чия це мама?

–

– Як її звати?

–

2. – Хто це?

–

– ... ?

– Його звати Володимир Михайлович.

– ... ?

– Це мій батько.

3. – ... ?

– Це сестра.

– ... ?

– Її звати Поліна.

– ... ?

– Це моя сестра.

4. – ... ?

– Так, у мене є брат.

– ... ?

– Його звати Денис.

5. – Хто це?

–

– Як звати бабуся?

–

– А дідуся?

–

– Чиї це дідусь і бабуся?

–

Завдання 7. Складіть діалоги за зразком.

Зразок:

– Це ваш брат?

– Так, це мій брат.

– Як його звати?

– Його звати Іван.

Батько Іван Петрович, мати Олена Сергіївна, брат Андрій, сестра Марія, дідусь Олексій, бабуся Катерина, дядько Володимир, тітка Леся, син Сашко, дочка Марта, племінник Олександр, племінниця Марта, хлопець Ігор, дівчина Олеся.

Завдання 8. Відповідайте. Слова у дужках поставте у правильній формі.

1. Чия це сім'я? – Це (я) сім'я.

2. Чия це мама? – Це (ми) мама.

3. Чий це батько? – Це (ми) батько.

4. Чия це сестра? – Це (вона) сестра.

5. Чий це брат? – Це (вони) брат.

6. Чия це тітка? – Це (ти) тітка.

7. Чий це дядько? – Це (він) дядько.

8. Чиї це племінники? – Це (вона) племінники.

9. Чиї це дідусь і бабуся? – Це (ви) дідусь і бабуся?

10. Чия це онука? – Це (вона) онука.

11. Чий це онук? – Це (вони) онук.

12. Чий це друг? – Це (ми) друг.

13. Чиї це родичі? – Це (ми) родичі.

14. Чия це подруга? – Це (ти) подруга.

Завдання 9. Прочитайте. Запишіть у зошити нові вислови і запам'ятайте їх. Поставте запитання до тексту і дайте на них відповіді.

Моя сім'я

Привіт! Мене звати Джозеф. Я хочу бути лікарем, тому зараз живу і навчаюся в Тернополі.

Я приїхав з Нігерії. Це моя країна. Там живе моя сім'я. Мого батька звати Ісаак. Він лікар. Маму звати Джулія. Вона стоматолог. Вони працюють у поліклініці.

У мене є старша сестра Домініка і молодший брат Деніс. Вони теж студенти. Сестра хоче бути викладачем, а брат стоматологом.

А ще у мене є дідусь Едуард і бабуся Емма, тітка Клаудія та дядько Фредерік. Я дуже люблю їх і сумую за ними.

Завдання 10. Розкажіть про себе. Як вас звати? Хто ваші батьки і родичі, як їх звати?

Завдання 11. Тестові завдання.

1. Які слова відповідають темі «Моя сім'я»?

A. Ручка, чоловік, дружина

B. Син, стіл, діти

C. Онука, понеділок, брат

D. Племінник, тітка, родичі

- Е. Ректорат, школа, лікарня
2. Які слова відповідають темі «Моя сім'я»?
- А. Сім'я, речі, мама
 В. Дочка, син, дідусь
 С. Бабуся, онук, ліжка
 Д. Батьки, стіл, дочка
 Е. Сестра, середа, тітка
3. Виберіть правильний варіант:
- А. Це (ви) ... батько. Це мій батько.
 В. Це (ви) ... батько. Це твій батько.
 С. Це (ви) ... батько. Це її батько.
 Д. Це (ви) ... батько. Це їх батько.
 Е. Це (ви) ... батько. Це ваш батько.
4. Виберіть правильний варіант:
- А. Це (ми) ... батьки. Це мої батьки.
 В. Це (ми) ... батьки. Це наші батьки.
 С. Це (ми) ... батьки. Це ваші батьки.
 Д. Це (ми) ... батьки. Це твої батьки.
 Е. Це (ми) ... батьки. Це її батьки.
5. Виберіть правильну відповідь.
- А. Чия? Наші батьки
 В. Чиє? Їх міста
 С. Чий? Наш брат
 Д. Чий? Ваш друг
 Е. Чия? Мій підручник
6. Виберіть правильну відповідь.
- А. Чий? Наш університет
 В. Чий? Моя сумка
 С. Чия? Твоє місто
 Д. Чиє? Ваша бабуся
 Е. Чий? Моє заняття
7. Дайте відповідь на запитання: «Як тебе звати?»
- А. Мене звати Омар.
 В. Я звати Омар.
 С. Ми звати Омар.
 Д. Нас звати Омар.
 Е. У мене звати Омар.
8. Виберіть правильний варіант:
- А. Ми іноземці. Вона звати Омар, Кароліна та Вікторія.
 В. Ми іноземці. Їх звати Омар, Кароліна та Вікторія.
 С. Ми іноземці. Я звати Омар, Кароліна та Вікторія.
 Д. Ми іноземці. Нас звати Омар, Кароліна та Вікторія.*
 Е. Ми іноземці. Його звати Омар, Кароліна та Вікторія.
9. Виберіть правильний варіант:
- А. Я Домініка. У її є сестра.
 В. Я Домініка. У мене є сестра.
 С. Я Домініка. У тебе є сестра.

- Д. Я Домініка. У ти є сестра.
 Е. Я Домініка. У я є сестра.
10. Виберіть правильний варіант:
- А. Вони друзі. Я звати Кароль і Патрик.
 В. Вони друзі. Мене звати Кароль і Патрик.
 С. Вони друзі. Їх звати Кароль і Патрик.
 Д. Вони друзі. У неї звати Кароль і Патрик.
 Е. Вони друзі. Його звати Кароль і Патрик.
11. Виберіть правильний варіант:
- А. Це моя сестра. У мене є друзі-іноземці.
 В. Це Вона моя сестра. У тебе є друзі-іноземці.
 С. Це моя сестра. У їх є друзі-іноземці.
 Д. Це моя сестра. У неї є друзі-іноземці.
 Е. Це моя сестра. У його є друзі-іноземці.
12. Виберіть правильний варіант:
- А. Ти мій друг. Ти звати Річард.
 В. Ти мій друг. Я звати Річард.
 С. Ти мій друг. Їх звати Річард.
 Д. Ти мій друг. Нас звати Річард.
 Е. Ти мій друг. Тебе звати Річард.

Довідка. 1. D. 2. В. 3. Е. 4. В. 5. D. 6. А. 7. А. 8. D. 9. В. 10. С. 11. D. 12. Е.

Висновки з проведеного дослідження.
 Система вправ для вивчення теми «Моя сім'я» (заняття 2) допоможе студентам-іноземцям формувати відповідні уміння і навички, необхідні для їхнього повсякденного спілкування. Перший етап – це запам'ятовування слів, виразів, що стосуються соціально-побутової сфери. Наступний етап – розвиток самоконтролю, підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Концепції мовної освіти іноземців у вищих навчальних закладах України. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/5396> (дата звернення: 10.09.2018).
2. Нові технології навчання : науково-методичний збірник. Київ, 2004. 187 с.
3. Українська мова як іноземна : навчальний посібник. Тернопіль, 2018. 168 с.
4. Українська мова як іноземна : посібник. Тернопіль, 2017. 328 с.
5. Українська мова як іноземна: Робоча програма для іноземних студентів вищих навчальних закладів МОЗ України. Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я». Тернопіль, 2019. 36 с. URL: <https://moodle.tdmu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=152209> (дата звернення: 10.01.2020).
6. Шеремета Л.П. Використання комунікативного методу під час вивчення теми «Моя сім'я» іноземними студентами-медиками (стаття 1). *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. Випуск 9. Т. 3. Одеса, 2019. С. 103–107.